

Yakka tartibdagi turar joylarda yong'in bilan bog'liq favqulodda vaziyatlarning oldini olishda profilaktik choralarning samaradorligi

Bekzod Jumabayevich Tajibayev

Toshkent viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi Olmaliq shahar Hayot faoliyati xavfsizligi o'quv markazi

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot yakka tartibdagi turar joylarda yuzaga keladigan yong'in bilan bog'liq favqulodda vaziyatlarning sabablari va oqibatlarini kompleks tarzda tahlil qilishga bag'ishlangan. Ishda yong'in xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan profilaktik choralar samaradorligi baholanib, aholining xavfsizlik darajasini oshirishga xizmat qiluvchi tizimli yondashuv ishlab chiqilgan. Natijada xavfni kamaytirishga yo'naltirilgan uch pog'onali model taklif etildi.

Kalit so'zlar: yong'in xavfsizligi, favqulodda holat, profilaktika, evakuatsiya, ogohlantirish tizimi, birinchi yordam

Effectiveness of preventive measures in preventing fire-related emergencies in individual residential houses

Bekzod Jumabayevich Tajibayev

Tashkent Region Emergency Situations Department, Almalyk City Life Safety Training Center

Abstract: This research is dedicated to a comprehensive analysis of the causes and consequences of fire-related emergencies occurring in individual residential houses. The study evaluates the effectiveness of preventive measures aimed at ensuring fire safety and develops a systematic approach to increasing the safety level of the population. As a result, a three-tier model directed at risk reduction has been proposed.

Keywords: fire safety, emergency situation, prevention, evacuation, warning system, first aid

Yong'in hodisalari zamonaviy jamiyatda inson hayoti, sog'ligi va mulki uchun jiddiy tahdid tug'diruvchi omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, yakka tartibdagi uy-joylarda kuzatilayotgan yong'inlarning katta qismi kundalik faoliyatdagi ehtiyotsizlik, muhandislik tizimlarining nosozligi hamda xavfsizlik qoidalariga yetarlicha amal qilinmasligi bilan bog'liq.

Energiya manbalaridan foydalanish ko‘lamining kengayishi va infratuzilmaning eskirishi ushbu xavfni yanada kuchaytirmoqda. Shu nuqtai nazardan, profilaktik choralarni takomillashtirish va ularning samaradorligini oshirish dolzarb ilmiy-amaliy masala sifatida qaraladi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy usullardan foydalanildi:

- tizimli yondashuv asosida tahlil qilish
- solishtirma tahlil
- umumlashtirish va mantiqiy xulosa chiqarish
- me‘yoriy hujjatlarni o‘rganish

Mazkur metodlar muammoni har tomonlama baholash imkonini berdi.

Yong‘in kelib chiqishining asosiy omillari

O‘rganishlar natijasida yong‘inlar quyidagi sabablar ta‘sirida yuzaga kelishi aniqlandi:

- inson omili bilan bog‘liq beparvolik
- elektr tarmoqlaridagi texnik kamchiliklar
- isitish moslamalaridan noto‘g‘ri foydalanish
- yonuvchan moddalar bilan ehtiyotsiz muomala
- tabiiy va tashqi ta‘sir omillari

Mazkur omillar ko‘pincha birgalikda ta‘sir ko‘rsatadi.

Yong‘in oqibatlarining tahlili

Yong‘in hodisalari quyidagi salbiy natijalarga olib keladi:

- inson salomatligiga zarar yetishi yoki halokat
- moddiy boyliklarning yo‘qotilishi
- ekologik muhitga salbiy ta‘sir
- ijtimoiy-iqtisodiy yo‘qotishlar

Shu sababli ularni oldini olish ustuvor vazifa hisoblanadi.

Profilaktik choralar samaradorligi

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar eng samarali vosita hisoblanadi. Xususan:

- aholining muntazam o‘qitilishi xavfsizlik ko‘nikmalarini shakllantiradi
- tutun aniqlovchi qurilmalar xavfni erta bosqichda aniqlaydi
- texnik ko‘riklar nosozliklarning oldini oladi
- evakuatsiya rejalarining mavjudligi inson talafotini kamaytiradi

Amaliy muammolar

Tadqiqot davomida quyidagi kamchiliklar aniqlandi:

- aholi bilim va ko‘nikmalarining yetarli emasligi
- texnik infratuzilmaning eskirganligi
- nazorat mexanizmlarining sustligi
- favqulodda vaziyatlarda noto‘g‘ri qarorlar qabul qilinishi

Taklif etilayotgan model

Tadqiqot asosida quyidagi uch bosqichli profilaktik tizim ishlab chiqildi:

1-bosqich - Preventiv choralar

- xavf omillarini aniqlash
- texnik tekshiruvlar o'tkazish
- xavfsizlik talablariga rioya etish

2-bosqich - Tayyorlik darajasi

- aholiga amaliy mashg'ulotlar o'tkazish
- evakuatsiya rejalarini ishlab chiqish
- xavfsizlik madaniyatini rivojlantirish

3-bosqich - Tezkor harakat

- avtomatik ogohlantirish tizimlari
- tezkor xizmatlar bilan hamkorlik
- birinchi yordam ko'rsatish

Xulosa

Tadqiqot natijalari yong'in bilan bog'liq favqulodda vaziyatlarning oldini olishda profilaktik yondashuv muhim o'rin tutishini ko'rsatdi. Aholini tayyorlash, texnik nazoratni kuchaytirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali xavfni sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

Taklif etilgan modelni amaliyotga tatbiq etish favqulodda vaziyatlar sonini qisqartirish hamda ularning salbiy oqibatlarini kamaytirishga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu yo'nalishda raqamli nazorat tizimlarini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir.

Ilmiy yangilik

- yong'in xavfsizligi bo'yicha tizimli yondashuv takomillashtirildi
- profilaktik choralar samaradorligi qayta baholandi
- uch bosqichli amaliy model ishlab chiqildi

Amaliy ahamiyati

Natijalar:

- favqulodda vaziyatlar tizimida
 - mahalliy boshqaruv organlarida
 - ta'lim muassasalarida
- qo'llanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Qonuni, "Yong'in xavfsizligi to'g'risida". (Yangi tahrirdagi normativ hujjatlar).

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, "Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida".

3. G.V. Grishin, "Пожарная профилактика в жилом секторе: теория и практика". (Turar joy sektori profilaktikasi bo'yicha nazariy qo'llanma).

4. S.S. Ismailov, "Aholi yashash punktlarida hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlash asoslari". (Darslik).

5. NFPA 101: Life Safety Code, National Fire Protection Association. (Xalqaro yong'in xavfsizligi va evakuatsiya standartlari).

6. X.A. Sultonov, "Favqulodda vaziyatlarda aholiga birinchi yordam ko'rsatish usullari". (Metodik qo'llanma).

7. Internet resurslar: O'zbekiston FVV rasmiy sayti (fvv.uz) va xalqaro yong'in xavfsizligi portallari ma'lumotlari.